

Trmoglavost.

Spisal Ivo Trošt.

II.

„Pogubno, ako pri vzgoji vlada ljubezen brez strahu ali strah brez ljubezni“, tako pravi nek znameniti cerkveni učenik. Težko, da je mnogo takih roditeljev, ki bi vzgojevali deco svojo brez ljubezni. Veliko pa, ogromna večina je takih, ki vzgojajo otroke svoje brez strahu, barem ne vedo prave meje mej ljubeznijo in strahom. Sreduja pot najsigurnejša pot. Toda tukaj računimo s faktorji, kakeršni imajo v naravi naši močne korenine, in to je naše čustvo ljubezni, naklonjenosti, s kratka — sreč. Dobro in koristno pa je, ako pri vzgoji i raznu kedaj srce premaga.

Torej dečko, srečni sinko, nekada mladí „princ“, zdaj užé govori, hodi, skače, igra se, zapoje katero in menjuje svoje stanove, kakor misli. Zdaj je voznik, zdaj je vojak, zjutraj veliki hlapec, v poludne mizar, zvečer čevljar, v večji družbi je sodnik, duhovnik in včasih celó — učitelj. Otroci ga imajo le zato radi, ker brez njega ne morejo nič napraviti; nobena igra se jim ne posreči, ako on ne ukazuje in „aranžira“. Tudi tovariši užé dobro čutijo, da je on imovitih roditeljev sin, torej mu morajo biti pokorni. Zdaj pa naj kedo trdi, da sekira ni drevesu užé v korenine nastavljena, ali kar drugače pomenja: ni li ta slepa pokorščina užé pri otrocih domá? Žalibože, da je, ali ne prirojena, ker le malo, malo idej je človeku prirojenih, (nekateri pedagogi trdé, da nič), in kar jih je, so vzvišene, a ne ideje slepe pokorščine. Da otroci res to spoznavajo, dovajal bi samo iz posnemanja. Roditelji njih so Bog vé v kakih zadevah odvisni od starišev onega dečka in jim skazujejo spoštovanje, morda bolj s strahom, kakor prijazno. Deca to vidi in posnema „en miniaturo“. Bodi to užé tako ali tako, vender ima ta zadeva zeló velik vpliv na razvoj trmoglavosti, prevelikega dopadajenja do samega sebe, častihlepnosti in drugih takih usiljencev in usiljenk pri vzgoji.

Recimo, da so skrbni roditelji pri dečku hitro spoznali, kam nagiblje njegov mladi temperament in so bili to v času tudi odpravili. Odvadil se je bil razgrajati in kričati, če mu niso česa dovolili. Ali zdaj je užé nekoliko bolj porastel; v otročjem jeziku zaznamuje se užé ta stadij visokosti z besedo „velik“. On zahaja v otročjo družbo, če ima le čas in če mu roditelji dozvole. Družba ga vedno komaj pričakuje, naj bo užé zastran tega, da vedno prinese kaj novega s seboj: kako igračo, jed, ali pa da pride sam morda v drugi obleki. Toda tukaj je druga. Njegov glas morajo vsi poslušati, njemu morajo biti vsi pokorni, osobito če nima nobenega „tekmeca“, ki bi mu morda kedaj vodo pomešal. Ako ga pa ne poslušajo, tedaj zapoje drugi „ton“. Nekoliko časa straši sè svojo ostavko, da pojde domov, slednjič se res odpravi sè svojo cenjeno osebnostjo proti domu; ali prej mora še tega in onega udariti, zalasati, zaubati ali mu pa kamen vreči. Če ni to, razžali ga na kak drugi način. Pol ure potem se zopet prikaže. In glejte užé tukaj, da takozvani „vox populi“ ni vselej „vox Dei“. Prej ga ni nobeden maral, zdaj mu pa užé hité nasproti, ali če užé tega ne, pa ga vsaj kličejo, da se jim pridruži. Sevéda pride, ker nima baš družega dela, (kakor po milosti) ali obnaša se vedno po starem kopitu: kriči in zapoveduje kakor kak general, svarí in opominja, samo dela ne nič, ker on je — gospod, čegar volja se mora zgoditi, sicer je hud.

Tako se tedaj lahko še pred šolsko dóbo otrok zopet povrne v pogrške prvih treh, štirih ali petih let, ako roditelji ne pazijo zadostno nanj.

V šoli isto tako. Njegova volja je postava. Součenci ga morajo ubogati, sicer se ujezi. Tudi učitelju ni vedno pokoren. Res, da so v šoli vsi enaki, ali baš to mu ni prav. On je nekaj več in tudi mora biti nekaj več, kot drugi — plebejci. Kakor hitro

pa tovariši spoznajo, da je on tak in tak, da ima rad, če mu kadê, tedaj šele vlivajo olja na žrjavico in strežejo njegovim razuzdanostim. Tako torej i v tej dôbi škodljiva ljulika lahko kali in raste, ker seme je bilo užé prej, vlage dobiva pa zdaj v izobilji. Bližnji součenci to storé. Ne morem trditi, da pridejo tovariši hoté ali nehoté do zaključka o njegovem temperamentu (značaja pač še nima). Bržkone se to dogaja po mejsobnem občevanji, ali pa le po naključji so spoznali, da je on nekaj več (ali barem hoče biti) ko drugi, tedaj ga poslušajo samo, da so v prijateljstvu. Delajo pa to tako, kakor kedo, ki ima prepirljivega soseda. Če mu reče: naj gredo tvoje čede na desno, gre ž njimi na desno; če pa reče, naj gredo na levo, umakne se tedaj tudi na levo, da le živi ž njim mirno in složno.

Ljudje pravijo: „der Gescheidte gibt nach“. Sevêda v tem lahko kedaj odjenja, če je sosed izgubil pravdo, lahko pa tudi, ker je toli miroljuben. Tudi šolski tovariši so prijazni z našim gojencem, a ne radi njega, temveč zato, ker je bogatih roditeljev sin. Privadili so se užé tako njegovim strogim zahtevam, da jih užé samo imé njegovo nau-daja z nekim slepim strahom do uslužnosti in modernega robstva. To robstvo je za današnji duh časa tako nesrečno in nespretno, rekel bi odvišno, da se marsikdo vanj ispotakne. Če se pa to začénja užé pri otrocih, nadaljuje se tudi pri odraslih in nekedanje egiptovske kaste so kmalu mej nami, da bi tega ne branili mogočniši faktorji, recimo: človekoljubje. Kapital pa sam ie to zahteva. Taki in enaki učinki vplivajo na njegovo notranjost, na razvoj njegovih čustev, na razvoj njegovih teženj in njegovih sklepov. Kar so roditelji doma pri njem užé kedaj odpravili in zamorili, dobí v tem času zopet obilo tečne hrane, ker otrok ni več in ne more biti več pod strogim nadzorstvom roditeljskim. Pride v šolo, pride v družbo k starim tovarišem, starim soigralcem, koji imajo isto pamet in isti razum kakor on, samo, da nimajo istih napak od mladih nog. Ti ne umejo in ne morejo umeti, kaj bi bilo treba storiti, kako ravnati, da bi se te napake morda poboljšale, ker kmalu bode prepozno. Tovariši si le mislijo: to je užé tako in mora biti, ker je tako „namenjeno“. Še pokorni so mu in strežejo njegovim razvadam in njegovim — kapricem.

Tako vidimo tedaj užé pri mali deci ono klečeplastvo do viših oseb, kakeršno se, žalibože, ponavlja čestokrat v poznejih letih. Samo, da se pozneje to razvije do višje in najvišje stopinje. Imamo torej ljudi, ki so prišli ob 6., 9. in 11. uri kadit in gladit tam, kjer se jim zdí kaj občutljivega. Dakako, plačilo prejmo naliki onim sv. pisemskim delavcem vsi jedno, le s to razliko, da so se tukaj kakor prvi tako poslednji potili večinoma za same — obljube.

To sem pa omenil, da dokažem, kak vpliv ima mladostna družba na otroka z omenjeno individualnostjo, in nasprotno; kako se užé tukaj pospešuje razvoj trmoglavosti, koja gre čedalje bolj v klasje. Kmalu bo razpela tako na dolgo in široko svoje korenine, da je ne bode mogoče več pokončati. —

Knjiga Slovenska.

§. 49.

Razun po treh Brizinskih veže se nova slovenščina XVI. veka s staro še po treh drugih spomenikih, kterih I. se zvati smé Ljubljanski, II. Kranjski in III. Celovski.

Prvi rokopis se je dobil v c. kr. knjižnici Ljubljanski in Miklošič ga je priobčil v „Slavische Bibliothek“ II. 1858 str. 170—172 (Hoc est vna generalis confessio)